

Književnost.

P. Stanislav Škrabec: **Jezikoslovni spisi.** I. zvezka 2. snopič. Izdala in založila »Leonova družba« v Ljubljani. 1917. Tisk Kat. tiskarne.

Vkljub vsem oviram in neugodnim razmeram vendarle napreduje izdaja Škrabčevih zbranih spisov: lani je bilo tiskanih 5 pol, letos 10; iskreno želimo, da bi jih za l. 1918 »Leonova družba« izdala vsaj 15, da čimprej dobimo v roke ves jezikoslovni zaklad. Da je naša želja upravičena, vsakdo lahko vidi iz dejstva, da smo doslej — vkljub 15 polam! — pri ponatiskovanju doslej izčrpali platnice šele tretjega letnika »Cvetja«. Kje torej smo šel! In kje je potem še »Archiv f. slav. Philologie« in druge publikacije! »Leonova družba« in »Kat. tiskarna« si bosta s tem — gotovo napornim — delom pridobili nevenljivih zaslug za razvoj slovenskega znanstva.

Prvaku slovenskih jezikoslovcev pa mi za njegov trud najlepšo zahvalo damo in izrečemo, če njegove zbrane spise, ki so zdaj tako lahko dostopni, prav marljivo čitamo in študiramo. Naj omenim tukaj zlasti trojno korist, ki si jo s tem študijem pridobimo: 1. Če je sploh zajemljivo gledati v delavnico pridnega, umnega obrtnika, rokodelca, umetnika, velja to gotovo tudi o delavnici P. Škrabca: tu od blizu vidimo — in učenici pater nam tega prav nič ne zakriva —, kako se logično, znanstveno misli in dela. Najboljši dokaz, kako je vsaka beseda, ki jo je zapisal, dobro premišljena in pretehtana, je to, da mu še sedaj, po več ko tridesetih letih, ko se je vmes toliko raziskavalo in pisalo na tem polju, ni treba prav nič in prav nikjer »nazaj jemati« (retractationes!). Čitaj le n. pr. str. 143, op. 56, kako se je Škrabčeva slutnja o postanku poljskega žaden (noben), za nekaj časa vsled Jagičeve avtoritete v ozadje potisnjena, kesneje vendarle kot prava izkazala! Velika večina izmed njegovih nasvetov in predlogov je obveljala, saj je n. pr. skoro vsa Breznikova slovnica zgrajena na njegovih naukih; samó v nekaterih točkah je P. Stanko ostal glas vpijočega v puščavi (n. pr. da ne pišemo sonce, kaker, gdo, kè, vert), ker je — pišoča masa krenila svojo pot. — 2. Drugo korist ti nudijo ti Jezikoslovni spisi s tem, da ti v prijetni obliki razgrinjajo razvoj našega jezika (izreke in pisave) od 16. stoletja sèm (deloma od »frizinških spomenikov«). — 3. Breznikova slovnica je zdaj menda že v rokah vsakega slovenskega inteligenta: kakó podučno je, pri P. Škrabcu čitati utemeljevanje, kjer slovnica podaja le izsledek, le pravilo! Podučno pa je tudi pri-

merjati, kakó je P. Škrabec železnodosleden (n. pr. gledé izreke deležnikov na -l itd. ali pisave: bravec itd.), kjer pri Brezniku vidimo — le neradi — omahovanje.

Delimo pa spise tega 2. snopiča lahko na štiri skupine: A. slovstvenozgodovinske: o Fiorettih in solnčni pesmi sv. Frančiška, o pesmi Inviolata; B. o vprašanih iz slovenske metrike in stihotvorstva: o hijatu, jambih in trohejih, o čistosti rim, o svoboščinah v poeziji (na raznih mestih); sama zlata pravila! C. o pravorečju in pravopisu, zlasti o pravilnem naglaševanju; Č. etimologične razprave: Prešeren, zali, obeden, kaker, sonce, prešuštvo i. dr.

Prezaslužnemu gospodu zlatomašniku od srca želimo, da bi mu bilo dano, da s svojo večšo roko uredi vse raztresene spise prav do zadnje strani!

J. D.

Vzori in boji. Po prijateljevih pismih priobčil Jože Debevec. Izdala in založila Nova Založba v Ljubljani. 1918. Cena nevez. K 8-80, vez. K 11.—. Str. 410.

V predgovoru dr. Jože Debevec pripoveduje, kako je dvomil, ko se je bil namenil, nanovo priobčiti ta dijaška pisma v posebni knjigi, ali je vredno, ali ne, da zagledajo še enkrat beli dan. »Ali imajo kakšno slovstveno vrednost?« se vprašuje, »ali jih moremo prištevati k leposlovju? Če je lepota, ki je vzor in namen lepim umetnostim, od stavbarstva do poezije, slika resnice, stilizirane in idealizirane, zadeva morda tudi ta pisma vsaj medel žarek lepote, saj hočejo biti — in morda so? — vsa skupaj nekakšna slika resničnega življenja, seveda stilizirana in idealizirana...« »Ko so pisma l. 1896. in 1897. izhajala v »Dom in Svetu«, piše »Jugoslovan« v 20. številki, »so se zanje zanimali posebno tisti krogi, ki imajo težko nalogo, da naj vzgajajo mladino.«

Dijaki so jih gotovo požirali, kakor smo jih požirali deset let pozneje. Saj so znana vsakemu. In če smo jih brali deset let pozneje z enakim zanimanjem in hlastanjem, ali naj bodo dvajset let pozneje brez privlačne sile? Bojazen je nepotrebna. Dijaško življenje se pričinja in razvija sedaj še prav tako, kot se je pričnjalo in razvijalo pred dvajsetimi leti. In zdi se mi, da bo ravno sedaj knjiga vzbudila med dijaštvom novega zanimanja. Kajti iz nje bodo študentje pili svoje življenje, ki ga sedaj pravzaprav nič ne občutijo zaradi razmer. Saj se komaj zavedajo, da so študentje. V knjigi bodo našli vse tisto, kar živi v njihovih dušah, kar jim je znano, blizu, ker je podano in povedano vse z njihovega nivoja. Oblika pisem more podati življenje mnogo bolj